

Шульга Дар'я Володимирівна

Донецький юридичний інститут МВС України,
здобувач освітнього ступеня «магістр», 2-го року навчання

Піддубна Дар'я Сергіївна

Донецький юридичний інститут МВС України,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
факультету № 3 (юридичного),
кандидат юридичних наук

УЧАСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПРАКТИЧНА СТОРОНА ПИТАННЯ

Значна чисельність мов, взаємовідносини між державами, окремими суб'єктами різних країн, міжнародна торгівля, інтернаціональні шлюби породжують кадровий попит на професію перекладача. Не є винятком й зала судового засідання, де нерідко виникає потреба залучення такого спеціаліста до процесу.

Перекладач є тим учасником цивільного процесу, який забезпечує реалізацію таких важливих принципів судочинства, як: рівність та змагальність учасників процесу, а також мови судочинства. Це має велике значення для повноти реалізації прав та обов'язків учасників судового провадження.

Участь перекладача у цивільному процесі є необхідною у тих випадках, коли хтось із сторін не володіє мовою якою ведеться судочинство. Відповідно до ст. 9 Цивільного процесуального кодексу України, цивільне судочинство в судах провадиться державною мовою. Стаття 10 Конституції України проголошує українську мову державною [1; 8].

До участі у цивільному процесі перекладач залучається за заявою учасника справи або призначається з ініціативи суду. Дане процесуальне рішення оформлюється ухвалою. Варто звернути увагу на постанову Пленуму Верховного Суду України № 2 від 12.06.2009 р. «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді прав у суді першої інстанції», згідно з пунктом 17 якої запрошення перекладача до участі у справі є обов'язком особи, яка бере участь у справі, а не суду [4, с. 3].

Однак, аналіз вищезазначеної норми не дає конкретної відповіді на питання про порядок залучення перекладача до участі у процесі. Одне зрозуміло: знайти перекладача є проблемою найбільш зацікавленої із сторін. Часові рамки пошуку перекладача законодавчо не закріплені. У разі ігнорування позивачем і відповідачем необхідності пошуку даного спеціаліста, суд, задля забезпечення своєчасного і належного розгляду справи, буде

змушений вжити заходів щодо самостійного пошуку відповідного лінгвіста.

Для «спрощення» цієї процедури у 2013 році було створено Довідково-інформаційний реєстр перекладачів відповідно до пункту 13 Плану заходів з реалізації Концепції державної міграційної політики, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 року № 1058-р, та наказу Міністерства внутрішніх справ України від 11 березня 2013 року № 228 «Про затвердження Порядку ведення Державною міграційною службою України Довідково-інформаційного реєстру перекладачів», затеєстрованого в Міністерстві юстиції України 22 травня 2013 року за № 801/23333.

Згідно з п. 1.3 цього Порядку, «реєстр перекладачів – це веб-сторінка офіційного веб-сайту Державної міграційної служби України, що містить відомості про перекладачів, які можуть залучатися органами державної влади для надання послуг перекладу під час розгляду заяв та проведення співбесід з біженцями та іншими категоріями мігрантів, під час здійснення їх затримання, забезпечення надання їм правової допомоги, розгляду адміністративними судами справ щодо біженців та видворення з України іноземців та осіб без громадянства, здійснення досудового розслідування та розгляду судами кримінальних проваджень і справ про адміністративні правопорушення, вчинені біженцями та іншими категоріями мігрантів на території України» [5, с. 55].

Аналізуючи зміст даного визначення, привертає увагу той факт, що у ході цивільного провадження звернення до вказаного реєстру не передбачено. Тим більше, звертаючись до судової практики, виявилось, що реалізувати «право на перекладача» не так просто. Так, вивчаючи матеріали справа № 520/10041/17 провадження № 2/520/1547/18 було виявлено ухвалу Київського районного суду м. Одеси якою відповідачеві було відмовлено у задоволенні клопотання про призначення перекладача. Суд вважає, що користуватись послугами перекладачів – невідемне право кожної особи. Проте, у задоволенні клопотання було відмовлено, оскільки питання пов'язані з залученням до участі у справі перекладача є обов'язком особи, яка заявляє таке клопотання, а надання перекладача стороні по справі судом, цивільно-процесуальним законодавством не передбачено. До того ж в ухвалі зазначено, що судове засідання відкладалися двічі з мотивів пошуку перекладача [7]. Тобто із самого початку процедури залучення перекладача до участі у процесі виникають проблеми.

Наступною проблемою участі перекладача у цивільному процесі є відсутність законодавчо-встановлених вимог щодо кваліфікації. Порівнюючи процесуальні норми цивільного, адміністрати-

вного, кримінального права було виявлено, що в жодному з кодексів не містяться вимог щодо компетентності.

Відповідно до п. 1 ст. 75 Цивільного процесуального кодексу України «перекладачем може бути особа, яка вільно володіє мовою, якою здійснюється цивільне судочинство, та іншою мовою, знання якої необхідне для усного чи письмового перекладу з однієї мови на іншу» [8].

О.Г. Братель звертає увагу на словосполучення «вільно володіє мовою» і при цьому вказує, що для суду наявність у перекладача диплому про відповідну філологічну освіту є обставиною, що підтверджує вільне володіння перекладачем мовою якою здійснюється переклад [2, с. 45].

Для перевірки даної гіпотези з цього питання було досліджено судову практику. Так, в ухвалі про залучення перекладача Вінницький міський суд Вінницької області від 28.12.2017 р. по цивільній справі № 127/1131/17 суд дійшов висновку про необхідність допустити «перекладача зі знанням чеської мови ОСОБА_4, диплом бакалавра філології ВК № 45815964, вчитель чеської мови та літератури, для перекладу під час судового розгляду даної цивільної справи» [6].

Тобто, дійсно, для суду факт вільного володіння мовою підтверджується відповідним дипломом. Перш за все не варто забувати про різні рівні підготовки фахівців та ступінь знання ними іноземної мови. Особливість здійснення перекладу при розгляді цивільних справ передбачає ідеальне розуміння перекладачем юридичної термінології.

Враховуючи дану і повертаючись до попередньої проблеми було б доречно ввести кваліфікаційний іспит для перекладачів які можуть бути залучені до судового розгляду та створити реєстр атестованих перекладачів при Міністерстві юстиції України, до якого мали б можливість звертатись як судді так і безпосередньо всі учасники цивільного процесу які потребують кваліфікованої допомоги останнього.

Отже, керуючись вищевикладеним, чинним законодавством та аналізуючи судову практику вбачається, що участь перекладача в цивільному процесі на практиці є, доволі, складним і проблемним питанням. Необхідно знайти кваліфікованого перекладача, який зможе грамотно здійснити переклад із врахуванням особливостей юридичної термінології. До того ж перекладач попереджається про кримінальну відповідальність за завідомо неправильний переклад і за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків. Можна дійти висновку, що чинне законодавство із заявлених питань потребує налагодженої реалізації. Для початку пропонується ввести кваліфікаційний іспит для перекладачів які можуть бути залучені до судового розгляду та створити реєстр атестованих перекладачів при

Міністерстві юстиції України, до якого мали б можливість звертатись як судді так і безпосередньо всі учасники цивільного процесу які потребують кваліфікованої допомоги останнього.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 30.09.2016 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Братель О. Г. Практичні питання участі перекладача у цивільному процесі. *Юридичні наукові дискусії як фактор сталого розвитку правової доктрини та законодавства*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 20–21 березня 2015 р.). Львів. Західноукр. організація «Центр правничих ініціатив», 2015. С. 45–47.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. Дата оновлення: 28.08.2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.06.2009 р. № 2. *Вісник Верховного Суду України*. 2009. № 8. С. 3.
5. Про затвердження Порядку ведення Державною міграційною службою України Довідково-інформаційного реєстру перекладачів: Наказ Міністерства Внутрішніх Справ України від 11.03.2013 р. № 228. *Офіційний вісник України*. 2013. № 41. С. 55.
6. Ухвала Вінницького міського суду Вінницької області від 28 грудня 2017 р., судова справа №127/1131/17ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71371116> (дата звернення 09.06.2018).
7. Ухвала Київського районного суду м. Одеси від 19 квітня 2018 р., судова справа № 520/10041/17ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73519357> (дата звернення 09.06.2018).
8. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV. Дата оновлення: 28.08.2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.